

BACHELOROPPGAVE

“Det er på en måte en lykkelig situasjon” – en kvalitativ studie om familiegjenforening for enslige mindreårige flyktninger.

“In a way it`s a happy situation” – a qualitative study about family reunification for lonely unaccompanied adolescent refugees.

Kandidatnummer: 529

Bachelor i barnevern

Avdeling for samfunnsfag/Institutt for barnevern, sosialt arbeid og vernepleie

16.05.2022.

Antall ord: 7927

Abstract

This study addresses how lonely unaccompanied adolescent refugees experience family reunification, from a social educator's point of view. There is a lot of challenges that's directly linked to unaccompanied minor refugee and being separated from their family for a long time can be extremely difficult. Many youths find that being apart from their family feels like a loss and they can feel an obligation to bring the whole family back together. Once reunited, the unaccompanied minor refugee must face even more challenges by having to take on new responsibility and take care of their family. This study shows that unaccompanied minor refugees in most cases sees family reunification as something positive and that it will somehow put a happy end to a hard situation. At the same time social educator's experiences that family reunifications put a lot of pressure on youths. For that reason, lonely unaccompanied adolescent refugees may experience role reversal, family conflicts and culture conflicts, and in most cases must take on resettlement responsibilities for their families.

Innholdsfortegnelse

1.0. Innledning.....	5
1.1. Bakgrunn for valg av tema	5
1.2. Problemstilling	6
1.3. Oppbygging av oppgaven.....	6
2.0. Teori.....	6
2.1. Enslige mindreårige flyktninger	7
2.2. Familiegjenforening	8
2.2.3 Prosessen ved familiegjenforening.....	8
2.3. Individualistisk og kollektivistisk verdi	9
2.4. Overgang fra å være enslig mindreårige flyktning til ungdom bosatt i familie.	10
3.0. Metode	12
3.1. Kvalitativ metode	12
3.2. Semistrukturert livsverdensintervju	12
3.3. Presentasjon av informanter	13
3.4. Intervjuguide og gjennomføring av datainnsamling.....	14
3.5. Transkribering og tematisk bearbeiding	14
3.6. Gyldighet og pålitelighet	15
3.7. Styrker og svakheter ved mitt intervju	15
3.8. Etske hensyn	15

4.0. Presentasjon av funn.....	16
4.1 Opplevelse av familiegjenforening	16
4.2. Ansvar som tillegges enslige mindreårige under og etter familiegjenforening	17
4.3. Forandring av familiedynamikken.....	19
5.0. Drøfting av funn og teori.....	20
5.1. En positiv fremstilling på tross av utfordringer	20
5.2. Ansvar som følge av familiegjenforening	21
5.2.1. Krevende overganger	21
5.2.2. Språk tilsvarer ansvar	22
5.3. Tilpasning og rolleendringer	24
6.0. Avslutning.....	25
7.0. Litteraturliste.....	27
8.0. Vedlegg.....	30
8.1. Vedlegg 1: intervjuguide	30
8.2. Vedlegg 2: NSD søknad	32
8.3. Vedlegg 3: informasjonsskriv	35

1.0. Innledning

Migrasjon og minoritetsfamilier er temaer som vi flere ganger har vært innom i barnevernstudiet. Migrasjon betyr konkret folkevandring (Lien et al, 2019, s.18). Å ha kunnskap til prosessene som skjer gjennom migrasjon og flukt, og ha kulturforståelse i møte med ulike etniske familier, har vært en sentral forståelse. Enslige flyktningbarn er en egen gruppe innenfor migrasjon. I møte med disse barna som har forlatt sin nære familie og alle kjente relasjoner, vil fokus på familie og nettverk ha stor betydning. Samtidig opplyser Lien et al (2019) at det finnes lite forskning på familiearbeid med flyktninger generelt, med spesielt lite søkelys på familiegjenforening og hvordan problemer i dens forbindelse kan erfares som enda en stressbelastning for den enslige mindreårige flyktningen. Dette danner grunnlaget for hvorfor jeg vil skrive om enslige mindreårige flyktninger, med utgangspunkt i hvordan det er å bli gjenforent med familien etter flere år. Det er en utfordrende og kompleks situasjon.

1.1. Bakgrunn for valg av tema

Jeg har i min oppgave valgt å skrive om enslige mindreårige flyktninger som får familiegjenforening. Bakgrunnen for dette valget, handler om de erfaringene jeg tilegnet meg i praksis hos barnevernstjenesten for enslige mindreårige flyktninger. Fra før i studieløpet var ikke familiegjenforening noe jeg hadde kunnskap om. Fra praksistiden ble jeg mer kjent med familiegjenforening og erfaringene derifra skapte en varende interesse for tematikken. Jeg fikk oppleve ungdom og familie som møttes igjen etter flere år, og observerte både det positive og de utfordrende sidene ved gjenforeningen. Jeg så ungdommer som snakket ivrig med familien sin i deres nye bolig, og jeg fulgte foreldre og søsken til viktige møter slik at de fant frem til riktig sted. Likevel var ikke tiden i praksis lang nok til at jeg fikk med meg hvordan hele prosessen med familiegjenforening faktisk fungerer. Min nysgjerrighet for hvordan det fungerer når en får familiegjenforening og hvordan det blir videre for ungdommen, vil jeg si er årsaken til at jeg vil undersøke det videre. Mine antagelser om familiegjenforening, sammen med det å ville vite hvordan det faktisk oppleves, sett fra barnevernets synspunkt, dannet utgangspunktet for min bacheloroppgave.

1.2. Problemstilling

Jeg har valgt problemstillingen: *Hvilke erfaringer har miljøterapeuten med familiegjenforening for enslige mindreårige flyktninger?* For å gi en snevrere forklaring av problemstillingen har jeg valgt et underspørsmål som presiserer hva jeg søker å få svar på;

- Hvordan beskriver miljøterapeuten betydningen av familiegjenforening for enslige mindreårige flyktninger?

1.3. Oppbygging av oppgaven

I denne oppgaven er det 6 kapitler. I Kapittel to presenterer jeg teorien som oppgaven bygger på. Her redegjør jeg for gruppen enslige mindreårige flyktninger og familiegjenforening. Jeg gjør så rede for teori som ligger ute om overgangen fra å være enslig mindreårig flyktning til ungdom bosatt i familie. I kapittel tre presenterer jeg valg av metode, presentasjon av informanter, og intervjuguide og gjennomføring av datainnsamling. I kapittel fire gjør jeg rede for funnene mine og i kapittel fem drøfter jeg funn og teori opp mot hverandre. I det siste kapittelet har jeg skrevet en avslutning som oppsummerer oppgavens innhold og relevans.

I oppgaven min henviser jeg til relevant lovtekst underveis i teksten. På dette grunnlaget vil jeg likevel presisere at det ikke er jussen som er vektlagt i denne oppgaven. Jeg er opptatt av erfaringene til miljøterapeutene som arbeider med enslige mindreårige flyktninger som får familiegjenforening, og har derfor ikke lagt vekt på alle lovene og bestemmelsene for denne gruppen.

2.0. Teori

I dette kapittelet tar jeg for meg teori om enslige mindreårige flyktninger og familiegjenforening. For å få en forståelse for den enslige mindreåriges situasjon er det viktig å få frem prosessen ved saker om gjenforening. Jeg presenterer videre tidligere studier om enslige mindreårige flyktninger og familiegjenforening.

2.1. Enslige mindreårige flyktninger

I 2015 opplevde flere land, inkludert Norge, det vi i dag kaller for «flyktningkrisen». Dette året ankom omkring 5400 enslige mindreårige asylsøkere landet vårt (Eide, 2020, s. 28).

Enslige mindreårige flyktninger blir definert som en spesielt utsatt gruppe. Regjeringen (2021) fastsetter at «enslige mindreårige asylsøkere er barn og unge under 18 år, som kommer til Norge uten foreldre eller andre omsorgspersoner og søker beskyttelse.»

(Avsn.1). Beskrivelsen gjelder også i de situasjoner der de enslige mindreårige er ledsaget av andre voksne omsorgspersoner, men der disse voksne ikke blir ansett regnet til å faktisk ha ansvaret for den enslige mindreårige (Eide, 2020, s.30).

Barne-, familie- og likestillingsdepartementet (sitert i Eide, 2020, s.30) beskriver en felles oppfatning av enslige mindreårige flyktnings livssituasjon;

De er uten sine foreldres umiddelbare omsorg, veiledning og beskyttelse. De er i et fremmed land med fremmed språk, kultur og tradisjoner. De kommer som flyktninger fra samfunn med væpnet konflikt eller annen organisert vold og er i varierende grad traumatisert som følge av tap av trygge rammer og omsorgspersoner, savn, sorg, forfølgelse, nød og/eller overgrep (Eide, 2020, s. 30).

Når en enslig mindreårig asylsøker først ankommer landet, vil de få tildelt en representant som sikrer deres rettigheter og tilser at asylfasen utføres slik den skal (Lidèn, 2020, s.27). Representanten har som formål å være en voksenperson i foreldrenes sted og skal gjennomføre «de oppgaver som tilkommer en verge i henhold til vergemålsloven, jf. Utlendingsloven § 98 d» (Regjeringen, 2021). Når det så har blitt endret status fra asylsøker til flyktning, vil den enslige mindreårige få oppnevnt en verge. Vergen skal videre sørge for at den enslige mindreårige flyktnings rettigheter som bosatt i Norge blir ivaretatt (Lidèn, 2020, s.27). Som enslig mindreårig flyktning under 15 år er det den kommunale barnevernstjenesten som har ansvar for bosetting. I botiltakene og oppfølgingstjenestene skal de enslige mindreårige få den omsorgen, hjelpen og støtten de trenger av de ansatte (Lidèn, 2020, s.23). Hvis den enslige mindreårige er over 15 år når hen ankommer Norge, vil tjenesten som har ansvaret være ut ifra bestemmelser gjort av hver enkelt kommune.

Kommunene kan bestemme om det er andre tjenester enn barnevernstjenesten som skal ha ansvaret for å bosette dem (Lidèn, 2020, s.23).

2.2. Familiegjenforening

Enslige mindreårige flyktninger som får familiegjenforening har steget betraktelig de siste årene, viser tall fra UDI (Lidèn, 2020, s.115). Samtidig utgjør familiegjenforening den største typen innvandring til Norge, hvor retten til familiegjenforening primært forstås som kjernefamilien (Lidèn, 2017, s.35). Familiegjenforening går innenfor kategorien familieinnvandring og omfatter de saker der familier blir gjenforent i et annet land etter en periode med separasjon (IMDi, 2016, s.9). For å få innvilget og få gjennomført familiegjenforening er det et krav at den enslige mindreårige har en tillatelse som danner utgangspunkt for permanent oppholdstillatelse. Det er ut ifra utlendingslovens §28 om permanent oppholdstillatelse de fleste saker om familiegjenforening godkjennes (Rodekors, u.å., s.22). Hva som gjelder når en søker familiegjenforening er hjemlet i Utlendingsloven kapittel 6 om familieinnvandring. I §43 stadfestes det at «Søkere som er foreldre til barn under 18 år med opphold til riket etter §§ 28 eller 34, har rett til opphold.» (Utlendingsloven, 2008, §43). Vilkår som inngår i familiegjenforening av §43 er at søkerne skal bo sammen med barnet, dette handler om foreldre eller søsken under 18 år. I saker om familiegjenforening er det foreldre og søsken som blir omtalt som «søkeren» (Utlendingsloven, 2008, §43).

2.2.3 Prosessen ved familiegjenforening

Når det gjelder familieinnvandring inngår det i de fleste tilfeller å oppfylle vilkåret om underholdskravet. Et krav som har som formål at «referansepersonen» – personen som bor i Norge og blir søkt familiegjenforening med – har en viss inntekt som gjør det mulig å forsørge de familiemedlemmene som kommer til Norge (Stortinget, u.å.). Når det gjelder enslige mindreårige flyktninger, fremgår det i utlendingsforskriften §10-8 fjerde ledd bokstav d og e at når referansepersonen er under 18 år, gjøres det unntak om underholdskravet (Stortinget, u.å.). Når den enslige mindreårige har fått familiegjenforening og har flyttet inn

med familien, vil vedkommende ikke lenger regnes som enslig mindreårige flyktning og ansvaret blir fraskrevet fra kommunens bosettingsprogram (Lidèn, 2020, s.115).

Kommunene har forskjellig tilbud om ettervern for de enslige mindreårige og familien etter ankomst, derfor vil omfanget av hjelp de får i etterkant av gjenforeningen variere i stor grad. Det faktum at den enslige mindreårige i utgangspunktet ikke lenger er en del av barnevernstjenestens ansvar når de har blitt en ungdom bosatt i familie, forklarer Lidèn (2020, s.116) at kan gi konsekvenser når det ikke lenger foreligger midler for å følge dem opp. Det foreligger altså økonomiske begrensninger og mangel på kapasitet til å følge den enslige mindreårige i lengre periode etter familiegjenforening (Lidèn, 2020, s.116). Det er også nevnt i en rapport fra Bufdir at kommunenes praksis når det gjelder familiegjenforening differerer (Paulsen et al., 2020, s.136). Som det forklares av Paulsen et al. (2020, s.136) vil noen kommuner overføre hele familien til flyktningstjenesten, hvor det blir tilbudt oppfølging for det praktiske, økonomiske og sosiale. I andre tilfeller er det kommuner som avslutter tiltaket for familien ganske umiddelbart og henviser de videre til NAV. I tillegg finnes det tilfeller hvor barnevernet tar på seg oppgaven for oppfølgingen over en viss tidsperiode i løpet av overgangen for den enslige mindreårige (Paulsen et al., 2020, s.136).

2.3. Individualistisk og kollektivistisk verdi

Med utgangspunkt i enslige mindreårige flyktninger som får familiegjenforening har jeg valgt å ta med en kollektivistisk og individualistisk forståelse av forskjellige kulturer. Dette er enslige mindreårige og familier som eksponeres for begge verdier, og Salole (2013, s.60) påpeker at de er «viktige pilarer i forbindelse med både barneoppdragelse og identitetsutvikling». Det blir forklart av Salole (2013, s.59) at Nordiske land har et betydelig fokus på en individualistisk verdi. Definisjonen på en slik orientert kultur ligger i kjennetegn der mennesker er mer opptatt av seg selv og sin kjernefamilie. Norge er et land som har vekt på selvhevdelse, der en først definerer seg som «jeg» før «vi». Det handler om individets rett til selvrealisering, som omhandler utdanningsløp, karriere, hobbyer eller materielle utskielser (Salole, 2013, s.59). I en kollektivistisk orientert kultur vil derimot fokuset ligge på gruppens ve og vel, hvor dette hever selvfølelsen til en kollektivist. I motsetning til individualistisk verdi er selvhevdelse her negativt ladet. Kollektivism handler om plikt,

familiens samlede vilje og behov, og det kjennetegnes av sterk lojalitet og forpliktelse overfor gruppen, fellesskapet og storfamilien. I slik sammenheng blir enkeltindividets preferanser og rettigheter satt i andre rekke (Salole, 2013, s.60).

2.4. Overgang fra å være enslig mindreårige flyktning til ungdom bosatt i familie.

Forfattere som Solstad (2011) og Lidèn (2020) skriver om overgangen fra å være en enslige mindreårig til å få familien hit, hvordan det følges opp og hvordan det oppleves av ungdommen og familien. I en rapport fra Lidèn (2020, s.115) forklares handlingsforløpet for den enslige mindreårige ved familiegjennforening. Kort tid etter en har fått vedtak om opphold, flyktningstatus, må den enslige mindreårige søke om familiegjennforening. Etter godkjenning og ankomst av familien må de så flytte inn med dem og tiden videre blir ofte utfordrende for familien, og da spesielt den enslige mindreårige (Lidèn, 2020, s.115). I rapporten fra Bufdir blir det belyst at oppfølgingen fra NAV og flyktningstjenesten, som skal ivareta familien og ungdommen, ikke er god nok. Sammenlignet med barnevernstjenesten er hjelpen betraktelig dårligere (Paulsen et al., 2020, s.136). For den enslige mindreårige er hjelpen i etterkant av familiegjennforening noe som vektlegges. Paulsen et al. (2020, s.136) forklarer at siden barnevernstjenesten kutter bistanden i kort tid etter gjennforeningen kan det føles ut som å bli sviktet av det nettverket som har bistått mest i tiden før familien ankom. Som følge av manglende ivaretagelse av familien, havner ansvaret på den enslige mindreårige.

Fra en tidligere studie gjort av Solstad (2011, s.39) kommer det frem utfordringer rundt det å tilpasse seg familien på nytt ved familiegjennforening. Det er en vanskelig situasjon som uttrykkes å kreve mye tilpasning fra den enslige mindreårige sin side, og det handler om å få familielivet på plass. Det blir et endret tankemønster og de må emosjonelt være åpen for tilpasningen. Utfordringene som blir beskrevet av Solstad (2011, s.39), ut ifra de enslige mindreåriges fortellinger, viser at familien og ungdommen uttrykker et sterkt ønske om å leve godt sammen og klare å forstå hverandre. På mange plan handler det om tilpasning fra den enslige mindreårige sin side ved å nå ha noen som spør om hvordan det går med vedkommende, familien «maser» på dem om å få viktige ting gjort og at det en overøsing av kjærlighet fra familien (Solstad, 2011, s.39). Når enslige mindreårige etter flere år alene i

Norge ikke er vant med dette lenger, kan det bli en egen omveltning å skulle tilpasse seg. Samtidig var det noen som opplevde at det å skulle bli kjent med hverandre på nytt og forstå hverandre ikke var så enkelt. Derfor ble det opplevd at å lære hverandre å kjenne på nytt førte til en salgs ny splittelse fra familien etter gjenforeningen (Solstad, 2011, s.39).

Det finnes ulike synspunkt på hvordan familiegjenforening vil påvirke den enslige mindreårige. Fra Paulsen et al. (2020, s.137) blir det beskrevet situasjoner der ungdommer tar på seg voksenroller og stilles ansvarlig for å hjelpe familien, samtidig er det situasjoner der de blir fratatt mye av den friheten de har fått som er vanlig å gi ungdommer i Norge. I en studie fra Canada forstod de enslige mindreårige at forandringene som skjedde etter gjenforeningen hadde med deres forståelse av språket og kulturen å gjøre (Hynie et al., 2012). Oppgavene som ungdommene tidligere ikke måtte være ansvarlig for i hjemlandet, ble nå aktuelle fordi familien manglet de fordelene ved å kjenne det nye landet (Hynie et al., 2012, s.19). Flere av de enslige mindreårige opplevde det økende ansvaret som en naturlig del av familiens nye situasjon i landet. Samtidig var de klar over at dette hadde sammenheng med alderen deres. Hynie et al. (2012, s.19) forklarer at det i studier blir trukket frem at rollereversering er assosiert med høyere psykologisk stress og familiekonflikter, men fra ungdommenes fortellinger blir det også fremstilt at de kunne føle på økende egenverdi og personlig vekst som følge av forhøyende forpliktelser (Hynie et al., 2012, s.20). Det blir beskrevet av Rousseau et al. (2004, s.1101) at forandringene i rollene mellom foreldre og barn, kan være utfallet av at det nye landet familien har kommet til gir barna et større handlingsrom i forhold til foreldre-barn-relasjon. Dette kan føre til at foreldre føler på et enda større tap av autoritet overfor barna sine, som egentlig allerede startet i separasjonsfasen (Rousseau et al, 2004, s.1101).

I en bacheloroppgave fra Sverige blir det belyst at de fleste av ungdommene må ofre visse goder når de får familien gjenforent i ett nytt land (Aarvidsson & Taubert, 2017). Aarvidsson & Taubert (2017, s.30) forklarer at hos flere ungdommer var det som om de måtte ofre viktige deler av seg selv, at den voksenrollen og det ansvaret ungdommen må ta når familien er gjenforent, førte til at de i flere tilfeller ga opp skolen eller annen aktivitet. Ungdommene ofrer den tiden de brukte på seg selv til å nå ta hånd om foreldrene og søsken. Ansvaret som de har tatt ovenfor familien medfører at ungdommen ikke har tid til å

ta ansvar for sin egen fremtid på samme måte som før familien ankom (Aarvidsson & Taubert, 2017, s.30). «Familjens ökade välbefinnande sker dock på bekostnad av den ungas välbefinnande» (Aarvidsson & Taubert, 2017, s.30).

3.0. Metode

I dette kapittelet presenterer jeg metoden som blir brukt for å besvare min problemstilling. Jeg belyser bakgrunnen for valg av metode og hvilke etiske hensyn som forekommer. Til slutt hvordan jeg har gått frem og gyldigheten og påliteligheten til oppgaven. Det er metoden som gir innsikt i hvordan en går frem for å fremskaffe eller etterprøve kunnskap, og metoden handler om hva som best belyser problemstillingen (Dalland, 2017, s.51).

3.1. Kvalitativ metode

I min oppgave har jeg valgt å bruke kvalitativ metode, da hensikten med oppgaven er å ta «sikte på å fange opp mening og opplevelse som ikke lar seg tallfeste eller måle.» (Dalland, 2017, s.52). Det er både opplevelser og meninger fra enkeltmennesker jeg vil fange opp når jeg skal finne svar på min problemstilling. Derfor har jeg gjennomført forskningsintervju som den kvalitative metoden. Å se sosiale fenomener ut ifra informantenes egen livsverden gir en forståelse av det mennesker oppfatter som den virkelige virkeligheten (Kvale & Brinkmann, 2015, s.45). På bakgrunn av min problemstilling vil jeg finne ut informantenes egne erfaringer og høre deres meninger og forskjellige synspunkt. Derfor er denne metoden relevant for min oppgave.

3.2. Semistrukturert livsverdensintervju

Begrepet livsverden beskrives som hver enkeltmenneskes forståelse av verden, altså slik vi møter den i dagliglivet. Et semistrukturert livsverdensintervju har en slik tilnærming (Kvale & Brinkmann, 2015, s.46-47). Semistrukturert intervju baserer seg på en intervjuguide der en har spørsmål en tar utgangspunkt i, men en kan bevege seg mellom spørsmålene og basere oppfølgingsspørsmål ut ifra hva informantene svarer (Kvale & Brinkmann, 2015, s.46).

Poenget er å få mest mulig utfyllende svar der en som intervjuer har minst mulig påvirkning på deres formidling (Johannessen et al., 2021, s.109). Jeg har valgt denne typen intervjustruktur da jeg mener den er hensiktsmessig med tanke på problemstillingen min.

3.3. Presentasjon av informanter

Med bakgrunn i et semistrukturert livsverdensintervju har jeg gjennomført to intervjuer. Omfanget av intervjuobjekter er i samsvar med det jeg ble anbefalt av veileder. Kvale & Brinkmann (2015, s.148) bekrefter at ved en undersøkelse der formålet er å forstå verden slik den oppleves av informanten, vil få intervjuobjekter være godt nok og hver enkelt informant ha betydning. Før jeg gikk frem for å finne informanter, sendte jeg inn søknad til Norsk Senter for Forskningsdata (NSD) og ventet til jeg fikk godkjenning av søknaden. Dette med tanke på å opprettholde meldeplikten som utløses ved opptak av intervju (Dalland, 2017, s.236). Fremgangsmåten for å finne den første informanten ble utført ved å henvende meg til min tidligere praksisveileder. Jeg fikk tak i den andre informanten gjennom moren til en venninne som arbeider i barnevernstjenesten. Jeg ga informasjon om tema og problemstilling, og presiserte at jeg trengte informanter med tidligere erfaring fra enslige mindreårige flyktninger som får familiegjenforening. Dette har gjort at jeg har fått to informanter fra ulike steder i landet, og dermed to forskjellige kommuner, noe som gjør at deres erfaringer kan være ulik. Når jeg videre skal presentere funnene mine og diskutere dette opp mot teori, vil jeg bruke informant 1 og informant 2 for å ivareta anonymiteten til intervjuobjektene. Jeg har også valgt å bevare anonymiteten ved å ikke nevne kjønn eller alder, og vil derfor henvise til informantene som «hen».

Informantene arbeider i to forskjellige tjenester for enslige mindreårige flyktninger; informant 1 har erfaringer fra barnevernstjenesten EMF, mens informant 2 har erfaring fra bofellesskap for EMF. Begge informantene har 3-årig sosialfaglig bachelorutdanning. De har arbeidet innen feltet i flere år, og de har til felles at de har arbeidet 6 år med enslige mindreårige flyktninger. I tillegg har informantene vært med flere ungdommer som har fått familiegjenforening, og kvalifiserer seg derfor til å være informanter i oppgaven min. Ut ifra denne informasjonen har jeg vurdert informantene som pålitelige kilder og stoler på informasjonen jeg har fått.

3.4. Intervjuguide og gjennomføring av datainnsamling

Før intervjuene utarbeidet jeg en intervjuguide, hvor jeg hadde 2 temaer med 3 hovedspørsmål. Under spørsmålene var det flere underpunkter som jeg krysset av etter hvert som de ble besvart av informantene. Jeg valgte å ikke sende intervjuguiden i forkant av intervjuene med den hensikt å få genuine og automatiske svar av informantene. Jeg ble anbefalt av veileder at på denne måten kunne de ikke gjøre klart et svar på forhånd og det ville gi meg mer autentiske svar. Under intervjuene ble ikke intervjuguiden fulgt til punkt og prikke, men heller tilpasset informantens fortellinger. Som nevnt i avsnittet om semistrukturert livsverdensintervju, vil det å gjennomføre intervjuene på denne måten tillate at informantene får fortelle uten at jeg som intervjuer legger direkte føringer for svarene. Jeg valgte å ha intervjuene over teams, altså digitalt. Jeg opplever at det kan være en ulempe ved digitalt intervju, der man kan ha dårlig tilkobling slik at alt en sier ikke blir hørt eller at det kan skape misforståelser av hva en sier. Likevel var dette den beste muligheten da informantene ikke var nærme nok til at det var lett for meg å reise og ha intervjuene fysisk. Intervjuene ble gjennomført allerede noen dager etter jeg fikk kontakt med hver informant. Det var en tidsperiode på en uke mellom utførelsen av intervjuene.

3.5. Transkribering og tematisk bearbeiding

Ved å transkribere har jeg ord for ord skrevet ned det som blir sagt i opptaket (Dalland, 2017, s.88). Opptaket fra intervjuet ble tatt gjennom pc-en med opptaksfunksjonen på teams. Jeg har gjennom intervjuene tilegnet meg et datamateriale på 49 minutter. Etter transkribering har jeg bearbeidet teksten slik at det muntlige språket er gjort til en mer skriftlig form, dette medfører at ord som «liksom» og «sånn» er fjernet (Dalland, 2017, s.89). Videre analyserte jeg teksten og har tematisk bearbeidet den for å finne frem til de funnene jeg har valgt å trekke frem. Jeg kategoriserte gjennom å sammenligne og se ulikheter i tekstene. På grunn av informantenes ulike arbeidsplasser er det spennende å sammenligne og se på ulikheter i tekstene, derfor er det dette jeg satte søkelys på når jeg kategoriserte funnene. I arbeidet med drøftingen har jeg hatt skriveprosessen som et eget verktøy ved å finne ut hva jeg vil si gjennom skrivingen (Kvale & Brinkmann, 2015, s.304).

3.6. Gyldighet og pålitelighet

Gyldighet i en undersøkelse handler om å være kritisk til funnene og fortolkningene sine. Det må ha relevans og være gyldig for problemet som undersøkes (Dalland, 2017, s. 40). Når en snakker om pålitelighet er det for å understreke at det som blir skrevet er troverdig og korrekt utført, og dette sjekkes ved å undersøke feilkildene (Kvale & Brinkmann, 2015, s.279). Ved at jeg i oppgaven etterprøver funnene mine ved å koble de opp mot teori og tidligere forskning, styrker undersøkelsens troverdighet. Jeg har et tydelig skille på hva som er funnene fra transkriberingen. Samtidig gir jeg gyldighet til funnene ved å drøfte de og være kritisk.

3.7. Styrker og svakheter ved mitt intervju

Jeg valgte å gjennomføre kvalitativt intervju som metode med utgangspunkt i at det er gjort lite forskning rundt familiejenforening for enslige mindreårige flyktninger. De positive sidene ved å utføre et semistrukturert intervju var at jeg fikk erfaringene og opplevelsene fra miljøterapeutene som er med i de enslige mindreåriges hverdag. Informantene ga meg et mer utenforstående bilde av situasjonen til de enslige mindreårige. Ut ifra dette tar jeg stilling til at det er informantenes erfaringer og deres tolkninger av virkeligheten jeg vektlegger. Jeg har i etterkant av intervjuene reflektert over om jeg gikk dypt nok inn i det informantene faktisk snakket om og tenkt over min egen forforståelse. Det er lett å se i ettertid at en skulle hatt bedre oppfølging av visse svar, men under intervjuene var det vanskeligere å se dette.

3.8. Etske hensyn

I denne oppgaven har det vært viktig at forskningsprosessen skjer i samsvar med de etiske retningslinjene. Jeg har reflektert over hvilke konsekvenser som kan oppstå ved å forske på menneske sitt privatliv (Dalland, 2017, s.227). I forkant av intervjuet sendte jeg et informasjonsskriv som hadde oppgavens informasjon. Når jeg var i gang med å gjennomføre intervjuene gikk jeg gjennom de punktene jeg mener er viktig å presisere, og fikk bekreftet av informantene at informasjonen var forstått. Dette gjelder anonymitet, taushetsplikt, tilbaketrekking av samtykke uten grunnlag og sletting av opptak (Dalland, 2017, s.239-240).

Informantene ga et muntlig samtykke på gjennomføring av intervju. Jeg har vært tydelig på at informasjonen fra intervjuene skal være anonymiser slik at opplysningene ikke er gjenkjennelige og kan knyttes til enkeltpersoner (Dalland, 2017, s.239).

4.0. Presentasjon av funn

Jeg skal i dette kapittelet presentere funnene mine. Jeg har gått igjennom intervjuene og tematisert det de forteller meg, og fått 3 kategorier. Gjennom lesing og tolking av det informantene har fortalt meg har jeg funnet det jeg mener er mest relevant. I neste kapittel vil jeg drøfte funnene opp mot teori og tidligere forskning.

4.1 Opplevelse av familiegjenforening

I de aller fleste tilfeller er det viktigste for ungdommen å få familien i sikkerhet, ifølge informantene. Informant 2 forteller at for mange vil det at familien får komme til Norge og å få de bort fra områder hvor det er utrygt, som er tilfellet for mange, være en prioritet og alle utfordringer det måtte medføre er verdt det så lenge familien er i sikkerhet.

«Det er veldig viktig for ungdommen å få foreldrene i sikkerhet og til seg. At det er viktigere enn det motsatte (..)» (informant 2).

«..da er ønsket så sterkt om at familien skal komme og gjerne sånn.. fordi det har jo vært, de har jo oppholdt seg steder hvor det er utrygt også. Så det å få de i sikkerhet har på en måte vært nummer en da» (informant 2).

For den enslige mindreårige kan dette være som en bekreftelse på at de har gjort plikten sin. Det å være samlet som en familie igjen er sentralt for dem.

Når jeg har spurt informantene om hvordan ungdommene har uttrykt seg om å få familiegjenforening, er det de positive sidene ved det som blir trukket frem. Det er en blanding av lettelse og glede. Ungdommene føler at de endelig har klart å gjennomføre en oppgave som var helt sentralt at de fikk til, og at alt løser seg.

«For noen er det en enorm lettelse og mange føler kanskje at de har gjort plikten sin. At de dro fra landet for å hjelpe familien, og når endelig familien kan komme hit,

kanskje fra en vanskelig situasjon, så løser alt seg og det er på en måte en lykkelig situasjon» (informant 1).

Samtidig presiserer informantene at hver ungdom og hver familiegjenforening er unik og individuell. Informantene mener at det er vanskelig å generalisere kun på bakgrunn av deres erfaringer med familiegjenforening. Det finnes både positive og negative sider ved prosessen. Informant 1 forteller om tilfeller der gjenforeningen ikke har endt i suksess:

«Men jeg har også hørt om familiegjenforeninger der ting har vært veldig krevende, og sakene der hvis noen har reist tilbake» (Informant 1).

Likevel påpeker informant 2 at til syvende og sist så blir det sagt fra ungdommen at det er krevende, at det er dager der det er veldig tøft, men at de dagene er en del av livet og at det generelt går bra med dem.

4.2. Ansvar som tillegges enslige mindreårige under og etter familiegjenforening

At det legges mye ansvar på den enslige mindreårige gjennom en familiegjenforening, samtidig som ungdommen selv må ta ansvar for søkeprosessen, er noe som informantene forteller gjentagende om. Informant 2 forteller at det er ungdommen som ansvaret havner på og det er derfor det er så viktig at de ansatte på bofellesskapene er der for å hjelpe ungdommen. Stort sett har de fått hjelp fra verge til prosessen, noe som blir fortalt at er litt tilfeldig med tanke på at vergen har hatt god kunnskap om det, og dermed vært til god hjelp. Videre har det hvilt mye press på ungdommen for å skaffe penger til å betale for familiemedlemmene som kommer, der det kunne koste godt over 10 000 kr å få familien til Norge. Informant 2 erfarer situasjonen slik:

«..da har de jo betalt en ganske stor sum per familiemedlem. Som de også har måtte spare opp til. Så det har jo vært en del økonomi, at det har vært et stort press i forhold til å spare penger og sånt da» «og det er ikke penger de får, det må de jo spare selv, fra lommepenger og sånt».

Samtidig forteller informant 2 at det er masse papirer som skal utfylles, ungdommen blir ansvarlig for å opprettholde kontakten med familien og foreldrene må levere dokumentasjon til søknaden til ambassaden. Ofte er ambassaden langt unna, noen ganger

må de til et helt annet land. Det blir konstatert at det er en stressende og tidskrevende prosess.

Informant 1 mener at det er en svakhet i systemet, at hele familiegjennforeningsprosessen havner på ungdommen. Hen konstaterer at det er altfor mye å følge opp for en person. Informant 1 forteller at barnevernstjenesten følger opp ungdommen og familien i som regel opp til 3 måneder, men at det kan forlenges til 6 måneder, som det i mange tilfeller er behov for. Likevel er tidsbegrensningene og manglende ressurser en faktor som gjør at mye av ansvaret uansett faller på den enslige mindreårige. I en situasjon der en ungdom fikk gjennforening med sin mor, blir det fortalt:

«Og da ble det jo sagt fra introduksjonsprogrammet at «jo du må ta bussen for å komme deg til skolen». Men det er ikke realistisk at hun skal stå på en motorvei og prøve å hente inn en buss, når hun ikke greier å lese verken tall eller bokstaver, og ikke kan språket. Og det er da vi må gå inn og på en måte ha det der - å følge til skole, følge til barnehage og sånn, følge overalt da. For hvis vi ikke gjør det så blir det på ungdommen, og det blir enormt belastende da»

Informantene mener at årsaken til ansvarsfølelsen som ungdommen føler på handler om språk. «De føler på et stort ansvar og at det handler om språket, også forventningene til foreldrene da» (Informant 2). Det blir bekreftet av informant 1 at språket er en vesentlig faktor som gjør at familien er avhengig av ungdommen. Informant 1 mener at rollen som ungdommen må ta når familien har kommet til Norge, kan gi konsekvenser i form av dårligere psykisk helse for ungdommen, da særlig hvis familien er avhengig av hjelpen deres over en lengre periode. Hen påpeker at tiden etter gjennforeningen blir en omstilling der ungdommen ikke lenger bare kan konsentrere seg om sitt eget liv. Dette kan gå utover ting som skole, fritid og helse.

«Jeg har jo hørt om en ungdom der foreldrene og familien ringer konstant, altså fordi at, for eksempel hvis noen ting ikke fungerer i leiligheten så ringer de. Eller at det er et sånt konstant kjøp på spørsmål og «du må gjøre det og du må gjøre det», og de blir i en hjelpeløs rolle» (Informant 1).

4.3. Forandring av familiedynamikken

Informantene erfarer at enslige mindreårige flyktninger som får familiegjenforening kan oppleve en stor omveltning etter at familien har ankommet. Familiedynamikken kan oppleves å endre seg og det kan være vanskelig for både ungdommen og resten av familien å tilpasse seg hverandre. Informant 1 forteller at det er et krav til den enslige mindreårige å bo sammen med familien etter gjenforening.

«Og kanskje familien kommer når ungdommen er 22 år da, og da må de bo der til de er 26-27 år, det er jo.. altså norske ungdommer gjør jo ikke det sant. Det er jo strenge krav der» (Informant 1).

Informantene er samstemte om at omveltningen kan ha forskjellig utfall med tanke på alderen til ungdommen. Er det en 13-14 år gammel enslige mindreårig som får familiegjenforening, så kan det hende at dynamikken ikke endrer seg så mye og når familien gjenforenes så faller rollene lettere på plass igjen. Mens med en enslige mindreårig som får familiegjenforening når hen er 18-19 år, så vil rollene lettere gå i strid og forventningene til familien kan være vanskelig å møte. Ungdommen kan da være vant med å ta selvstendige valg, og bestemmelser fra foreldrene kan oppleves som kontrollerende og begrensende.

«Vi har og hatt familiegjenforening der det har blitt veldig mye konflikter og ungdom, om han eller hun mener det, men at det kan være – at de nesten uttrykker at de angrer på at de søkte» (Informant 1).

Informant 1 forteller at ungdommen kan oppleve det slik fordi familiedynamikken har endret seg i stor grad. Før familien ankom så var ungdommen en ungdom, men etter familien kom så har de plutselig blitt familiens overhode, fordi det er de som kan språket og svarene på spørsmål. Videre sier hen at det kan bli vanskelig i en foreldre-barn-relasjon, da med tanke på at rollene blir snudd opp ned. Når foreldrene senere prøver å stille krav og ta styring igjen, kan det oppstå konflikter på grunn av både skifte i ungdommen, men også på grunn av at familiedynamikken kan ha endret seg. Informant 2 påpeker at familiedynamikken også avhenger av foreldrenes evne til å se ungdommen.

Det blir fortalt at utfallet av familiegjenforeningen vil bære preg av hvor lenge det tar for familien å finne seg til rette og klare å tilpasse seg et nytt samfunn. Informant 1 mener at det

har sammenheng med hvor ressurssterke familien er. Integreringen av familien vil variere veldig, da det er stor forskjell på familier. Det blir sagt fra informant 2 at om det er en mor eller en far som kommer alene med barna sine, vil ha noe å si for hvor krevende tilpasningen blir. Informant 1 forteller også om tilfeller de har hatt hvor familiemedlemmer har reist tilbake, og at dette er veldig sårt for ungdommen. De kan ha spart opp masse penger og brukt mye krefter på å få familien til Norge. Men så har det vært slik at flere ikke har funnet seg til rette i Norge, da omveltningen har vært for stor og anstrengende.

5.0. Drøfting av funn og teori

Ut ifra funnene jeg har presentert i kapittelet over, skal jeg her drøfte disse opp mot tidligere forskning og teori. Drøftingen tar utgangspunkt i problemstillingen for å svare på: *Hvilke erfaringer har miljøterapeuten med familiegjenforening for enslige mindreårige flyktninger?* Funnene fra intervjuene har gitt et grunnlag for å belyse problemstillingen.

5.1. En positiv fremstilling på tross av utfordringer

Et viktig moment som kommer frem gjennom funnene fra intervjuene, er det positive med familiegjenforening på tross av utfordringer. Lettelsen for å ha familien i trygget og gleden av å være samlet igjen veier opp. Som informant 2 påpeker så forteller ungdommer om krevende dager, men at det er en del av livet som man må jobbe seg igjennom. Det gir et inntrykk av at disse ungdommene lever et liv i likhet med andre der det finnes oppturer og nedturer. I Solstad (2011) sin studie understrekes det at ungdommene opplever å måtte tilpasse seg familien på nytt, men at mye av utfordringene handler om en overveldende glede. Som den ene ungdommen sier; «Det var for mye kjærlighet på en gang» (Solstad, 2011, s.39). Det viser kompleksiteten rundt familiegjenforeningen. Disse ungdommene opplever nok flere krevende situasjoner enn en vanlig ungdom i Norge, noe som blir bekreftet i funnene, men det handler ikke bare om at gjenforeningen har negative konsekvenser. En kan forstå det som å tilvenne seg en ny kjæreste, det er utfordrende, men det er også fint å lære hverandre å kjenne. På samme måte er det slik ungdommene

opplever det når familie kommer til Norge, hvor de må lære hverandre å kjenne på nytt, samtidig som det er en evig glede over å få være sammen.

5.2. Ansvar som følge av familiegjenforening

Ordet ansvar går mye igjen under begge intervjuene. Ansvarsfølelsen som informantene har beskrevet tidligere, er noe Eide (2020, s.162) forklarer som et uttrykk på familietilhørighet. Ungdommene kan ha et ønske om å hjelpe foreldrene uten noen forventninger om dette fra familien selv. Som det blir uttrykt fra informantene, viser ungdommen et selvstendig ønske om å få familien samlet og dette kan bety at uavhengig av foreldrenes eller søsknenes fremstillinger av situasjonen, vil den enslige mindreårige føle på et ansvar overfor familien. Som informant 2 uttrykte, er det viktigste for ungdommen å få familien i sikkerhet og bli gjenforent sammen. Likevel kan en se at dette kan ha sammenheng med de kulturelle betingelsene i hjemlandet som ungdommene er vokst opp med. Med bakgrunn i en kollektivistisk oppdragelse, kan ungdommen føle at det er familiens beste som helhet som er det viktigste, og personlige valg kommer i andre rekke (Salole, 2013, s.60). Det vil være rimelig å tenke at ungdommen føler på en plikt å få familien samlet for alles beste, og at det ligger en tanke om at de skylder familien sin å få de i sikkerhet.

5.2.1. Krevende overganger

Lidèn (2020, s.21) snakker om overganger for enslige mindreårige flyktninger når de ikke lenger får oppfølging av kommunale tjenester. I tilfeller som informantene beskriver, så vil ansvaret for mye av det praktiske havne på ungdommen. Dette samsvarer med studie fra Hynie et al. (2012, s.18) som forteller at ungdommer ender opp med å være som en tolk for familien, der de hjelper til med praktiske ting som å følge til viktige avtaler, hjelpe til økonomisk og lese brev. Dette korresponderer med situasjoner som informant 1 beskriver der hen som miljøterapeut legger søkelys på å hjelpe ungdommen, slik at ansvaret om oppfølgingen av familien ikke kun havner på ungdommen. Informant 2 forteller også at det er viktig at de ansatte er tilgjengelig for å hjelpe ungdommen. Selv om den enslige mindreårige har fått familiegjenforening, så vil overgangen fra å ikke ha denne direkte støtten i form av en kontaktperson fra barnevernstjenesten, kunne være like utfordrende

som hvis de opplevde denne overgangen uten foreldrene. Jeg ser her at siden ungdommen selv skal være en støttespiller for foreldrene, vil det kunne virke enda mer belastende for den enslige mindreåriges overgang fra barnevernstjenesten, når hen også må ta ansvar for familien sin forståelse og overgang i et nytt land. Det blir bekreftet av Lidèn (2020, s.21) at det vil være utfordringer med tanke på manglende forståelse av hvordan samfunnsinstitusjoner virker. I tillegg kan det være at ungdommene ikke helt klarer å beherske det kompliserte språket som brukes i for eksempel brev fra NAV eller UDI, og det er mangel på støttespillere som kan bistå (Lidèn, 2020, s.21).

Det blir uttrykt en bekymring fra informant 1 om at det er en svakhet i systemet at alt ansvaret havner på ungdommen etter gjenforening. Det bekreftes av Paulsen et al. (2020) at familiegjenforening ikke gir grunnlag for at ungdommen plutselig ikke trenger barnevernstjenestens tette oppfølging. Derfor er det urimelig å tenke at familiegjenforening er et utgangspunkt for at ungdommen automatisk skal klare å balansere det å være hovedhjelpen til familien, samtidig som hen skal være aktiv deltakende i sin egen familie. Selv om det er satt opp slik at ungdommen og familie skal få den bistanden de trenger, tilsier det ikke at det skjer rent praktisk sett, og det er dessverre ikke slik det oppleves fra informantenes ståsted. Jeg ser et mønster ved at mange ungdommer opplever at de blir en kasteball i systemet. Fra Paulsen et al. (2020, s.137) ser en at ungdommer forteller om situasjoner der de opplever at de blir kastet fra en instans til en annen. Når de først havner et sted så blir de fortalt om å gå dit de allerede har prøvd å finne svar. Når det ikke ligger tydelige retningslinjer for hvem som har ansvar for ungdommen og familien etter gjenforening, ser jeg at det vil ligge i kortene at mye av ansvaret havner på ungdommen.

5.2.2. Språk tilsvarer ansvar

Informantene nevner at språk er grunnen til at mye av ansvaret havner på ungdommen. Jeg tolker dette som at språkbarriere er noe av det mest utfordrende både for ungdommen og spesielt familien etter gjenforening. Det blir understreket av Hynie et al. (2012, s.19) at ungdommene er klar over at ansvaret som tillegges dem handler om deres forståelse av kulturen og språket i det nye landet. Dette kan gi utslag i at ungdommen må være med på bestemmelser som foreldrene tidligere har tatt uten hjelp fra barna sine. Lien et al. (2019,

s.27-28) konstaterer at språk skaper store utfordringer og kan gi en følelse av å ikke høre hjemme, i tillegg gjør det familien avhengig av hjelp for å forstå. Ungdommene er de som har kjennskap til den nye kulturen, de kan språket og har flere års erfaringer med å leve i Norge. Likevel kan en stille seg spørsmålet om dette er forsvarlig med tanke på ungdommens psykiske helse, og med tanke på i hvor stor grad hverdagen deres blir påvirket. Informant 1 trekker frem at det en kan forstå både ungdommen og familien i en slik sak. Det er forståelse for familien som opplever en krevende situasjon der de er i et nytt land, med utfordringer og formelle krav de ikke forstår. På den annen side er det forståelig at ungdommen blir frustrert og at det blir et trykkende press i lengden. Dette viser at vekten av ansvar som legges på ungdommen er problematisk der det kan negativt påvirke ungdommen, men fra et annet ståsted blir det sett på som forståelig at familien trenger hjelp fra deres næreste ressurs i landet, nemlig ungdommen.

Informant 2 informerer at flere enslige mindreårige går på skole som de jobber iherdig med, de har jobb ved siden av og flere driver med idrett. Aarvidsson & Taubert (2017, s.30) forteller om utfordringer der ungdommene risikerer å måtte ofre sine hverdagsaktiviteter etter familiegjenforening. Tiden etter familien ankommer kan kreve mye tid og ressurser fra ungdommen. Det er som nevnt de som kan språket, de har hatt flere år i landet til å tilvende seg det nye samfunnet og flere har utviklet en selvstendighet borte fra familien. Som informant 1 beskriver vil det at familien er avhengig av ungdommen kunne påvirke skole, fritid og helse, fordi ungdommen ikke lenger kun skal konsentrere seg om sitt eget liv. Dette understrekes av Aarvidsson & Taubert (2017, s.30) der ungdommen gir fortreden for familiens velvære ovenfor deres egen. Det blir et skifte i fokuset hos ungdommen og de ofrer tiden de brukte på seg selv til å nå ta hånd om foreldre og søsken. Dette kan bety at ungdommen eventuelt må slutte på fritidsaktivitet for å ha tid til å hjelpe familien, og i andre tilfeller kan det være at de må slutte på skolen for å kunne jobbe mer og bidra økonomisk. Konsekvensene kan være mangfoldige. Jeg kan tenke meg at det finnes ungdommer som føler forskjellig om disse situasjonene. Noen kan nok se på det som en selvfølge å skulle hjelpe foreldrene, mens andre er mer splittet og synes det er vanskelig å måtte ofre fritid og skole.

5.3. Tilpasning og rolleendringer

Et vesentlig tema som kom frem i funnene var omveltning og forandring av familiedynamikken ved familiegjening. Informantene mener at alder på ungdommen som får familien til seg, vil være samsvarende med utfallet av hvilke endringer som tar feste. Jeg tolker at alder på ungdommen har betydning fordi det vil avhenge av hvor stort ansvar ungdommen vil få for familiens tilpasning i landet. Paulsen et al. (2020, s. 137) forteller om situasjoner hvor ungdommer selv balanserer mellom rollene voksen og barn. Andre situasjoner blir det opplevd foreldre som tar fra ungdommene den friheten som har vært vanlig at de har fått her i Norge. Dette kan ha en sammenheng med synet på oppdragelse fra ens enkelte hjemland. Det individualistiske synet i Norge kan her komme i konflikt med familiens kollektivistiske syn på oppdragelse fra hjemlandet (Salole, 2013). Foreldrene kan også tenkes å ha vanskelig for å innse at ungdommen har forandret seg mye fra før de ble splittet, og ved at deres forventninger til ungdommen ikke blir møtt. Studien fra Hynie et al. (2012) gir likevel et annet inntrykk av endringer i familiedynamikken. Selv om det her også vektlegges at foreldrene kan ha problemer med å forstå ungdommens behov for selvstendighet og mindre kontroll, uttrykkes det forståelse fra enslige mindreårige om at familiens behov for hjelp gir ungdommen en følelse av å være til nytte (Hynie et al., 2012, s.21). Dette tyder på at å kunne ta på seg en del av ansvaret og ha en voksenrolle i familien er noe ungdommen også kan se på som positivt. Slik jeg tolker informantene vil ungdommen bære preg av endringene familiegjening skaper innad i familielivet. På bakgrunn av dette vil ungdommen kunne se det som en positiv endring ved å vokse inn i sine nye forpliktelser, på den annen side kan omveltningene medføre større konflikter og mer stress.

Informantene forteller at hvordan foreldrene klarer seg handler om hvor ressurssterke de er og om de kommer som alene forelder eller sammen. Det understrekes av Hynie et al. (2012) som viser at voksne mennesker som migrerer har det vanskeligere med å tilpasse seg en ny kultur og lære et nytt språk enn sine barn. Når foreldrene har det vanskelig med å lære seg et nytt språk, kan en også tenke at det vil være krevende å skulle være en forsørger i familien. Forandring i familiedynamikken vil i tillegg skape rollereversering, som kan blande sammen denne foreldre-barn-relasjonen som informant 1 snakker om. Dette samsvarer med tidligere forskning som konkluderer at rollereversering skjer der ungdommene må støtte

familien økonomisk ved å jobbe når foreldrene finner det vanskelig å komme i arbeid (Hynie et al., 2012, s.24). Alt dette vil være med å påvirke ungdommen. Hvor raskt foreldrene blir integrert og når de klarer å gi slipp på ungdommen som hovedstøttespilleren i hverdagen, vil være betydelig for den enslige mindreåriges videre fremtid. Som informant 2 forteller, så handler det om hvor lenge ungdommen blir bærende på dette ansvaret overfor familien. Jeg tror årsaker til at foreldrene kan ha det mer krevende enn ungdommene i et nytt land, kan handle om alder og de forskjellige livsfasene mellom unge og voksne. Hynie et al. (2012, s.16) bekrefter at ungdommer viser å tilpasse seg raskere enn deres foreldre. Å være godt voksen og måtte starte livet på nytt kan tenkes å være en egen utfordring. I samsvar med dette ser en fra Rousseau et al. (2004, s.1101) at rollene som forventes av menn og kvinner i gjenforeningslandet ofte skiller seg fra rolledelingen i hjemlandet familien kommer fra. Her kan en igjen se at de kollektivistiske og individualistiske verdiene kan komme i konflikt når familien er bærer av en annen kultur. Ungdommen skal vise respekt for familien ved å respektere det gamle, og samtidig overføre den nye kulturen til familien.

6.0. Avslutning

Formålet med studien var å finne ut av problemstillingen: *Hvilke erfaringer har miljøterapeuten med familiegjenforening for enslige mindreårige flyktninger?* Ved å gjennomføre to intervjuer, har jeg fått data til å svare på problemstillingen min.

Funnene i studien indikerer at familiegjenforening er en livsendrende og krevende situasjon for enslige mindreårige flyktninger. Informantene i studien påpeker at enslige mindreårige opplever en omveltning av sitt individuelle liv i Norge, og studier viser at ungdommene erstatter sine tidligere vaner ved å fokusere på familien sin velvære. Funnene i studien tyder på at ungdommene stilles ovenfor et omfattende ansvar og gjenforeningsprosess er utrolig krevende. Uavhengig av hjelpen fra verge og miljøterapeutene, vil den mengden informasjon som enslige mindreårige skal holde rede på være stor og oppleves svært tyngende. Det er store krav å stille til ungdommen. Funnene viser samtidig at familiegjenforening for enslige mindreårige hovedsakelig er noe positivt. Det er en viktig prosess å gjennomføre for

ungdommen, for at de skal få fullført sin plikt ovenfor familien. Dessuten belyser funnene at familiegjenforening på en måte er en lykkelig situasjon.

Jeg mener at funnene i studien kan bidra til å øke bevisstheten rundt utfordringer ved familiegjenforening for enslige mindreårige. Det er viktig at den kommunale barnevernstjenesten og bofellesskapene er klar over hvilke konsekvenser som foreligger som følge av en krevende familiegjenforening. Hjelpeapparatene må være der for å støtte opp under ungdommens betydelige økende ansvar og gi familien en trygg oppstart i landet for å kunne bygge et nytt nettverk. Dette for at familien og ungdommen etter hvert skal ha de ressursene som må til for å klare seg selv. En svakhet jeg ser i studien er at informantene ikke har like mye kunnskap om hvordan ungdommen opplever familiegjenforening. Forslag til videre forskning er at miljøterapeuter trenger mer kunnskap om familiegjenforening og hvordan det faktisk er for ungdommen. Det vil være nyttig å kartlegge hvilken kunnskap som allerede eksisterer og hva som mangler.

7.0. Litteraturliste

Aarvidsson, O. & Taubert, A. (2017). «Man måste bli allt – man måste vara mamma, pappa, syskon, man» - En fenomenologisk studie om familjeåterförening för ensamkommande barn i Sverige. [Doktorgradsavhandling Sverige]. Södertörns högskola, Institutionen för samhällsvetenskaper.

Dalland, O. (2017). *Metode og oppgaveskriving* (6. utg., p. 267). Gyldendal akademisk.

Eide. (Red.). (2020). *Barn på flukt: psykososialt arbeid med enslige mindreårige flyktninger* (2. utgave.). Gyldendal.

Hynie, M., Guruge, S. & Shakya, Y.B. (2012). *Family Relationships of Afghan, Karen and Sudanese Refugee Youth. Canadian Ethnic Studies*, 44(3), s. 11-28.

https://dev2.accessalliance.ca/wp-content/uploads/2018/06/Hynie-et-al-2012_Family-relations-of-Afghan-Karen-and-Sudanese-Youth.pdf

IMDi. (2016). *Familiegjenforening i eksil – forebygging gjennom familiesamtaler*.

[Veiledningshefte]. NTNU Samfunnsforskning.

<https://www.imdi.no/globalassets/dokumenter/andre-filer/familiegjenforening-i-eksil---forebygging-gjennom-familiesamtaler.pdf>

Johannessen, A., Christoffersen, L., & Tufte, P. A. (2021). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode* (6. utgave.). Abstrakt forlag.

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju* (Anderssen, T. M., & Rygge, J., Overs.). (3. utg., p. 381). Gyldendal akademisk. (Opprinnelig utgitt 2009).

Lien, L., Dybdahl, R., Siem, H., Julardzija, I., Bakke, H. H. (Red.). (2019). *Asylsøkere og flyktninger: psykisk helse og livsmestring*. Universitetsforlaget.

Lidén. (2017). *Barn og migrasjon: mobilitet og tilhørighet* (p. 257). Universitetsforlaget.

Lidén, H., Aasen, B., Seeberg, M. L., & Staver, A. B. (2020). *Fra bosetting til voksenliv: Den kommunale tjenestekjeden for enslige mindreårige flyktninger*. Rapport–Institutt for samfunnsforskning.

Paulsen, V., Wendelborg, C., Riise, A., Berg, B., Tøssebro, J., Caspersen, J. (2020). *Ettervern – en god overgang til voksenlivet? Helhetlig oppfølging av ungdom med barnevernerfaring*. (ISBN 978-82-7570-601-8). NTNU Samfunnsforskning.

https://bufdir.no/globalassets/global/nbbf/ettervern/ettervern_en_god_overgang_til_voksenlivet_helhetlig_oppfolging_av_ungdom_med_barnevernerfaring.pdf

Regjeringen. (2021, 24. februar). *Enslige mindreårige asylsøkere: Oversikt:*

<https://www.regjeringen.no/no/tema/familie-og-barn/barnevern/enslige-mindrearige-asylsokere/id2465298/>

Regjeringen. (2021, 12 februar). *Prop. 82 L (2020–2021). Endringer i utlendingsloven (lovfeste av omsorgsansvaret for enslige mindreårige som bor i asylmottak)*.

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-82-l-20202021/id2833731/?ch=2>

Rodekors. (u.å.). *Familiegjenforening – en håndbok om familiegjenforening*.

[Veiledningshefte].

https://www.rodekors.no/globalassets/_rapporter/familiegjenforening/familiegjenforening_norsk_utgave.pdf

Rousseau, C., Rufagari, M. C., Bagilishya, O., & Measham, T. (2004). Remaking family life: strategies for re-establishing continuity among Congolese refugees during the family reunification process. *Social Science & Medicine*, 59(5), 1095-1108.

Salole, L. (2013). *Krysskulturelle barn og unge. Om tilhørighet, anerkjennelse, dilemmaer og ressurser*. Oslo: Gyldendal Akademisk.

Solstad, I. S. H. (2011). *“Den fineste dagen i livet mitt”*: Unges perspektiv på egen familiegjenforening. [Doktorgradsavhandling]. Universitetet i Oslo.

Stortinget. (u.å.). 4. *Endringer i reglene om familieinnvandring*. Hentet 31. mars 2022 fra <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Stortinget/2015-2016/inns-201516-391/4/>

Utlendingsloven. (2008). *Lov om utlendingers adgang til riket og deres opphold her* (LOV-2008-05-15-35). Lovdata. https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2008-05-15-35/*#*

8.0. Vedlegg

8.1. Vedlegg 1: intervjuguide

Intervjuguide

Informasjon.

Det er frivillig å delta på intervju. Du kan når som helst trekke tilbake ditt samtykke uten grunnlag. Jeg vil ta opptak av intervjuet og det er kun meg som har tilgang på dette. Opptaket vil bli slettet så fort sensuren på bacheloren er gitt. Hvis det er noe du lurer på i etterkant av intervjuet er det bare å ta kontakt.

- Muntlig samtykke av informanten.

Presentering av meg selv og min oppgave.

- Gjenta tema og problemstilling for informanten.

Intervjuet:

Introduksjon

Kan du fortelle litt om erfaringer du har fra arbeidet med enslige mindreårige flyktninger?

- Hvilke utfordringer har du møtt med denne gruppen?

Erfaringer fra familiegjenforening.

Kan fortelle meg om prosessen ved familiegjenforening?

- Hvem er involvert i arbeidet?
- Hvordan forberedes ungdommen på familiens ankomst?

Kan du beskrive dine erfaringer fra familiegjenforening for enslige mindreårige flyktninger?

- Utfordringer?
- Positive sider ved familiegjenforening.
- Hvem hjelper dere, hele familien eller hovedsakelig ungdommen?
- Arbeidsoppgaver knyttet til familiegjenforeningen – hvordan hjelper dere?

- Lovverk
- Hvor lenge opprettholdes kontakten med ungdommen etter at de er gjenforent med familien?
 - Hvis de er inne en periode etter gjenforeningen - Hvordan er kontakten med ungdommen i etterkant av gjenforeningen?

Betydning av familiegjenforening for enslige mindreårige flyktninger.

Hvordan opplever du at det er for ungdommen å få familiegjenforening?

- Hvilke reaksjoner har ungdommen? – før, under og i ettertid.
 - Har du opplevd at ungdommen vegrer seg?
- Hvordan påvirkes ungdommen i tiden før familien ankommer?
- Er det noen betydelige endringer hos ungdommen i ettertid av gjenforeningen?
 - Hvordan blir rollen til ungdommen når en samles som familie igjen? Mer ansvar?
- Hvordan vil ankomsten av familien påvirke ungdommen fremover i tid?
 - Positiv påvirkning?
 - utfordringer?

Avslutning.

Er det til slutt noe vi ikke har snakket om som du har lyst til å fortelle om før vi avslutter?

Takk for en hyggelig samtale og for at jeg fikk intervju deg til prosjektet mitt.

8.2. Vedlegg 2: NSD søknad

24.03.2022, 10:23 Meldeskjema for behandling av personopplysninger

Vurdering

Prosjekttittel

Bacheloroppgave - enslige mindreårige flyktninger og familiegjenforening.

Behandlingsansvarlig institusjon

Høgskulen på Vestlandet / Fakultet for helse- og sosialvitenskap / Institutt for helse- og omsorgsvitenskap

Type prosjekt

Studentprosjekt, bachelorstudium

Prosjektperiode

14.03.2022 - 16.05.2022

Vurdering (1)

24.03.2022 - Vurdert

OM VURDERINGEN

Personverntjenester har en avtale med institusjonen du forsker eller studerer ved. Denne avtalen innebærer at vi skal gi deg råd slik at behandlingen av personopplysninger i prosjektet ditt er lovlig etter personvernregelverket.

Personverntjenester har nå vurdert den planlagte behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at behandlingen er lovlig, hvis den gjennomføres slik den er beskrevet i meldeskjemaet med dialog og vedlegg.

DEL PROSJEKTET MED PROSJEKTANSVARLIG

For studenter er det obligatorisk å dele prosjektet med prosjektansvarlig (veileder). Del ved å

trykke på knappen «Del prosjekt» i menylinjen øverst i meldeskjemaet. Prosjektansvarlig bes akseptere invitasjonen innen en uke. Om invitasjonen utløper, må han/hun inviteres på nytt.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige kategorier av personopplysninger frem til den datoen som er oppgitt i meldeskjemaet.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake.

Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a.

PERSONVERNPRINSIPPER

Personverntjenester vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om:

lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen

formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke behandles til nye, uforenlige formål

dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet

lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), og dataportabilitet (art. 20).

Personverntjenester vurderer at informasjonen om behandlingen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13.

Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

Personverntjenester legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32).

Ved bruk av databehandler (spørreskjemaleverandør, skylagring eller videosamtale) må behandlingen oppfylle kravene til bruk av databehandler, jf. art 28 og 29. Bruk leverandører som din institusjon har avtale med.

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og/eller rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til oss ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilke type endringer det er nødvendig å melde:

<https://www.nsd.no/personverntjenester/fylle-ut-meldeskjema-for-personopplysninger/melde-endringer-i-meldeskjema>

Du må vente på svar fra oss før endringen gjennomføres.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

Personverntjenester vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til med prosjektet!

8.3. Vedlegg 3: informasjonsskriv

Vil du delta i forskningsprosjektet

” Bacheloroppgave – enslige mindreårige flyktninger og familiegjenforening”?

Vil du la deg intervjuet til mitt bachelorprosjekt om enslige mindreårige flyktninger som får familiegjenforening. I dette skrivet får du informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formålet med prosjektet er å finne ut om:

- *Hvilke erfaringer har barnevernstjenesten med familiegjenforening for enslige mindreårige flyktninger?*
- *Hvordan beskriver miljøterapeuten betydningen av familiegjenforening for enslige mindreårige flyktninger?*

Opplysningene jeg samler inn skal ikke brukes til noen andre formål enn dette bachelorprosjektet. Det er Høgskulen på Vestlandet som er ansvarlig for prosjektet.

Totalt har jeg planlagt å gjennomføre to intervju på omtrent 30 minutter. Vi kan gjennomføre intervjuet på Zoom/Teams, det bestemmer du. Jeg tar opp lyden fra intervjuet.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger.

Jeg behandler personopplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. Det er bare jeg som student og min veileder som vil få tilgang til lydopptaket. Intervjuet blir skrevet ut, og filen lastet over til en minnepinne som oppbevares nedlåst frem til endelig sensur på bacheloroppgaven er falt i juni 2022. Etter dette blir filen på minnepinnen slettet.

Dine rettigheter.

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke. Du gir ditt samtykke muntlig i oppstarten av intervjuet, slik unngår jeg å lagre mer personopplysninger om deg enn absolutt nødvendig.

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene, å få rettet personopplysninger om deg, å få slettet personopplysninger om deg, og å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

På oppdrag fra Høgskulen på Vestlandet har Personverntjenester vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket. Hvis du har spørsmål knyttet til Sikt sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med Sikt på epost (personverntjenester@sikt.no) eller på telefon: 53 21 15 00.

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

Student:

Veileder:

Personvernombud ved HVL: Trine Anikken Larsen, Trine.Anikken.Larsen@hvl.no, 913 65 920

Med vennlig hilsen

Høgskulen på Vestlandet

Bacheloroppgåve

BSV5-300-BO-2022-VÅR-FLOWassign

Predefinert informasjon

Startdato:	02-05-2022 09:00	Termin:	2022 VÅR
Sluttdato:	16-05-2022 17:00	Vurderingsform:	Norsk 6-trinns skala (A-F)
Eksamensform:	Bacheloroppgåve		
Flowkode:	203 BSV5-300 1 BO 2022 VÅR		
Intern sensor:	(Anonymisert)		

Deltaker

Kandidatnr.:	529
---------------------	-----

Informasjon fra deltaker

Antall ord *:	7927
----------------------	------

Egenerklæring *: Ja

Jeg bekrefter at jeg har Ja registrert oppgavetittelen på norsk og engelsk i StudentWeb og vet at denne vil stå på vitnemålet mitt *:

Jeg godkjenner autalen om publisering av bacheloroppgaven min *

Ja

Er bacheloroppgaven skrevet som del av et større forskningsprosjekt ved HVL? *

Nei

Er bacheloroppgaven skrevet ved bedrift/virksomhet i næringsliv eller offentlig sektor? *

Nei